

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

**PEDAGOGIK OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA TA’LIM JARAYONINI
TASHKIL ETISHDA AMALIYOT BILAN UZVIYLIGINI TA’MINLASH
MASALALARI**

**Respublika miqyosidagi ilmiy va ilmiy-texnik konferensiya
2024-yil, 15-oktyabr**

**Republic-wide scientific and scientific-technical conference
ISSUES OF ENSURING INTEGRATION WITH PRACTICE IN
ORGANIZING THE EDUCATIONAL PROCESS IN INSTITUTIONS OF
PEDAGOGICAL HIGHER EDUCATION
October 15, 2024**

**Республиканскую научно-техническую конференцию на тему
«РОЛЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА
ВЗАИМОСВЯЗИ С ПРАКТИКОЙ В ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВЫСШИХ
УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ»,
которая состоится 15 октября 2024 года**

JIZZAX – 2024

- bilim, ko'nikma va ko'nikmalarni turli xil, shu jumladan nostandart vaziyatlarda qo'llash;
- yakuniy dizayn mahsulotini yaratish uchun zarur texnologiyalarni tanlash, ishlab chiqish va ulardan foydalanish.
- faoliyat va ularning natijalarini taqdim etish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirsoatova, L. (2023, December). PEDAGOGIK TA'LIM INNOVATSION KLASTERI HAMKORLIGI. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE on the topic: "Priority areas for ensuring the continuity of fine art education: problems and solutions" (Vol. 1, No. 01).
2. Мирсоатова, Л. Ў. (2023). Интеграция Средств Компьютерной Графики В Образовательные Стандарты И Курсы Развития Навыков Самостоятельного Обучения. Diversity Research: Journal of Analysis and Trends, 1(8), 72-76.
3. Султанов ХЭ, Бойназарова НХ, Бердиев ДА, Мирсоатова ЛЎ, Маматкаримова МТ. Кластер ҳамкорлигида ижодий фаолиятни ташкил этишнинг ўқувчилар маънавий-ахлоқий тарбиясидаги аҳамияти. Yangi o'zbekistonda pedagogik ta'lim innovatsion klasterini rivojlantirish istiqbollari" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari/may. 2022 May 20:613-20.
4. Mirsoatova, L. (2022). Use of innovative methods in the development of students' creative abilities. CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS, 3(01), 45-49.
5. Султанов, Х. Э., & Мирсоатова, Л. У. (2021). Механизм инновационной деятельности в сфере непрерывного образования. Academic research in educational sciences, 2(5), 1240-1247.
6. Baymetov, B. B., & Misoatova, L. (2021). Development of creativity and imagination of schoolchildren in fine arts classes. CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES, 2(05), 55-61.
7. Имоматова, У. (2023, December). Ўқувчиларнинг таълим ва тарбиясида тасвирий санъат ўқитувчисининг аҳамияти. In International scientific and practical conference on the topic: "Priority areas for ensuring the continuity of fine art education: problems and solutions" (Vol. 1, No. 01).
8. Хайтбой Эралиевич Султанов Кластер ёндашуви орқали тасвирий санъат таълимида назария ва амалиёт уйғунлигини таъминлаш имкониятлари // San'atshunoslikning dolzarb masalalari: muammo va yechimlar // Respublika ilmiy-nazariy konferensiya to'plami / 2024 I tom T: -O'zDSMI 100-110b
9. Berdiyev Doston Abduvoitovich. (2024). Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida badiiy studiyalarni tashkil etishning ahamiyati. iqro indexing, 10(1), 177-181.

TASVIRIY SAN'AT VOSITASIDA YOSHLARDAGI INTELLEKTUAL QOBILIYATLARINI BOYITISH

Nutfullayev Muxtor Ne'matovich
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
"Tasviriy san'at va dizayn"
kafedrası o'qituvchi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada tasviriy san'at orqali yoshlarning intellektual qobiliyatlarini boyitish muammosi o'rganiladi. Tasviriy san'atning yoshlar rivojida o'rni va ahamiyati, ularning ijodiy fikrlash, estetik tushuncha va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini qanday rivojlantirishi ko'rib chiqiladi. Maqsad, tasviriy san'at vositalarini ta'lim jarayonida samarali qo'llash orqali yoshlarning ijodkorlik, analitik fikrlash va ijodiy yechimlar topish qobiliyatlarini oshirishdir. Maqolada turli metodologiyalar, jumladan, amaliy mashg'ulotlar va ko'rgazmalar orqali yoshlarning san'atga bo'lgan qiziqishini orttirish usullari taqdim etiladi.

Kalit soʻzlar: *Potensial, interaktiv, interfaol, intellekt, eksperiment, visual, shedevr.*

Abstract:

This article examines the problem of enriching the intellectual abilities of young people through visual arts. The role and significance of visual arts in the development of young people, how they develop their creative thinking, aesthetic concepts, and problem-solving skills are considered. The goal is to enhance young people's creative abilities, analytical thinking, and the ability to find creative solutions through the effective use of visual arts in the educational process. Type in article.

Key words: *Potential, interactive, interactive, intelligence, experiment, visual, masterpiece.*

Tasviriy sanʼat, madaniyat va shaxsiyatning muhim bir ifodasi hisoblanadi. U oʻzining turlari va undagi rang-u shakllar orqali milliy, etnik, ijtimoiy va boshqa jarayonlarni ifoda etishda katta ahamiyatga ega boʻladi. Estetika va goʻzallikning yuqori eʼtibor bilan qabul qilinishi tasviriy sanʼatning muhim bir jihatidir. Sanʼat asarlari, gʻoyalar va boshqa usullar orqali zamonaviy estetik qarashlarni va goʻzallikka yanada yangicha tus beradi. Tasviriy sanʼat bilam ijodiylik va innovatsiyaga asos boʻla oladi. Yaratuvchilik, yangiliklar va texnikalar bilan sanʼat asarlari yaratish, multimedia va interaktiv texnologiyalar bilan eksperiment qilish zamonaviy tasviriy sanʼatning asosiy xususiyatlari hisoblanadi.

Shu bilan birgalikda tasviriy sanʼat biznes va turizm sohasida ham oʻringa ega. Sanʼat asarlari va hamma turdagi tasviriy sanʼat (miniatyura, grafika, rangtasvir va boshqalar) mahsulotlari, biznes faoliyatlarda brending, reklama va sifatli turizmni kuchaytirishda foydalaniladi.

Tasviriy sanʼat darslarida talabalarning intellektual va ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish zamonaviy taʼlimda dolzarb mavzudur. Zamonaviy jamiyatga mustaqil va tanqidiy fikrlaydigan, tez oʻzgaruvchan voqelikda yuzaga kelayotgan muammolarni koʻra oladigan, ijodiy hal qila oladigan kadr kerak. Sababi atrof-muhit bilan birga yashash bilan bir qatorda, unda oʻzini ijodiy anglay oladigan odamlar har sohada zarurdir. Oliy taʼlimda talaba shaxsini uning ichki imkoniyatlaridan kelib chiqib rivojlantirish vazifasi birinchi oʻringa qoʻyiladi. Intellektual potentsialni roʻyobga chiqarish, shaxsni atrofdagi dunyoga moslashtiradi, ijodiy salohiyatni kengaytirish esa atrofdagi dunyoni shaxs ehtiyojlariga moslashtiradi. Shu bois, talabalarning intellektual va ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Taʼlimning yangi mazmuni, estetik fanlarga, jumladan tasviriy sanʼatga eʼtiborning kuchayishi taʼlim jarayoniga shaxsni rivojlantirishning samarali usullarini kiritishni taqozo etadi.

Har bir ijodkor oʻqituvchi tasviriy sanʼatning har bir darsida talabalarda fanga qiziqish uygʻotish, ularning intellektual va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga harakat qilishi kerak. Zamon bilan hamnafas talabalarni oʻqitish va tarbiyalashning muvaffaqiyatini hal qilish darajasi oʻqituvchining pedagogik mahoratiga bogʻliq. Har bir talabaga qiziqish bilan oʻqishga intilish paydo boʻlishi uchun individual yondashuv zarurdir. Ijodiy faoliyatni rivojlantirish auditoriyadan tashqarida talabalarning intellektual va ijodiy qobiliyatlari rivojlantirishning yetakchi tarkibiy qismidir. Shu sababli har qanday ishni bajarayotganda talaba unga ijodiy yondashishi shart. Buning uchun oʻqituvchi interfaol innovatsion metodlaridan foydalanishi kerak. Zero, har bir talabaning qobiliyati bor va darsda passiv talabaga individual yondashish, ularni aqlli, faol va ijodkor boʻlishi hamda taʼlim jarayoniga jalb qilishi shart. Bunday yondashuv bilan talabalarning ijodiy faoliyati ortadi.

Intellektual salohiyat, mantiqiy fikrlash ijodiy qobiliyatlarni yuqori darajada shakllantirish imkonini beradi. Intellektual va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish yangi koʻnikmalarni egallashga va taʼlim sifatini oshirishga yordam beradi.

Oliy taʼlimdagi asosiy va qiyin vazifalardan biri bu intellektual va ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishdir. Ijod mustaqil, fikrlashning oʻziga xosligi, munosabatlarni boyligini ifodalaydi. Bu fazilatlarni rivojlantirish istagi bizni talabalar bilan ishlashda harakatga keltiradi.

Ijodiy fikrluvchi insonda har qanday mehnatdan ijodiy “lazzat” topish, har bir ishdan zavqlanish va yuqori natijalarga erishish jarayonlari ancha yengil kechadi. Ammo tabiat iste’dodlarga kelganda unchalik ham saxiy emas, ular olmos kabi kamdan-kam uchraydi. Biroq, xuddi shu tabiat har bir bola uchun rivojlanish imkoniyatini beradi. Bunday rivojlanishni inson mutaxassisga aylanib bo’lgach va undan muayyan darajadagi muammolarni hal qilish talab qilinganda emas, balki ancha avval boshlashi lozim.

Tasviriy san’at vositasida yoshlarning intellektual qobiliyatlarini shakllantirish usullari sifatida quyidagilarni taklif etish mumkin:

1. Ijodiy mashg’ulotlar: Yoshlar uchun turli xil tasviriy san’at faoliyatlari, masalan, rasmlarni chizish, kollajlar tayyorlash yoki haykal yasash, ijodiy fikrlashni rivojlantiradi. Bu jarayonda o’z fikrlarini erkin ifoda etish imkoniyati yaratiladi.

2. Guruhli ishlash: Yoshlarni jamoaviy loyihalarda ishtirok etishga jalb qilish. Bu usul muloqot va hamkorlik ko’nikmalarini rivojlantirish bilan birga, muammolarni birgalikda hal qilish qobiliyatini oshiradi.

3. San’at asarlarini tahlil qilish: Turli san’at asarlarini o’rganish va tahlil qilish orqali yoshlarning estetik sezgirliги va tanqidiy fikrlash qobiliyatlari rivojlanadi. Ushbu jarayonda asarlarning tarixi, mavzusi va uslubiy jihatlari muhokama qilinadi.

4. Ekskursiyalar va ko’rgazmalar: San’at galereyalariga yoki muzeylarga tashriflar tashkil etish. Bu tajriba yoshlarning san’atga bo’lgan qiziqishini oshiradi va yangi g’oyalar olishlariga yordam beradi.

5. San’at va texnologiyani birlashtirish: Raqamli san’at, grafik dizayn yoki multimedia loyihalarida ishtirok etish yoshlarning zamonaviy texnologiyalarga moslashish va innovatsion fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda yordam beradi.

6. San’at o’yinlari: Interaktiv o’yinlar va faoliyatlar orqali san’atni o’rganish. Bu qiziqarli va o’zgacha uslubda yoshlarni jalb etadi, ijodiy jarayonni ko’ngilochar qiladi.

7. Tanqidiy fikrni rivojlantirish: Yoshlarni san’at asarlarini baholash va muhokama qilishga undash. Bu ularning o’z fikrlarini erkin ifoda etishiga va tanqidiy qarashlarni shakllantirishga yordam beradi.

Ushbu usullar yoshlarning intellektual qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi, shuningdek, ularning shaxsiy va ijodiy rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko’rsatadi. Talabalarning intellektual qobiliyatlarini shakllantirish har qanday faoliyatning asosiy funksiyasini ya’ni o’z o’zini anglash funksiyasini bajaradi, bu o’z “men” ni boshqalar tomonidan tan olish istagida, uning to’liq namoyon bo’lishi uchun sharoitlarni mustaqil yaratishda namoyon bo’ladi.

Tasviriy san’at orqali intellektual va ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish, yoshlarga o’z g’oyalarini erkin ifodalash, kreativ fikrlash, tafakkur va muhokama qilish, estetik va vizual tajriba olish, ilmiy-pedagogik tajribani oshirish imkonlarini beradi. Bu usul yoshlardagi intellektual va ijodiy rivojlanishni oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Imomatova Umida, Nutfullayev Muxtor/ Tasviriy san’at darslarida yoshlarga o’zbek milliy tasviriy san’atni o’qitishning psixologik asoslari/ Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities, 2(2), 204-207. 2023;

2. Umida Imomatova/ Mustaqillik davrida tasviriy san’atning rivojlanish tendensiyalari / "Science and Education" Scientific Journal/ ISSN 2181-0842 Avgust 2022// Volume 3 Issue 8 Pages: 175-182;

3. Nutfullayev, Muxtor. "Imkoniyati chyeklangan bolalarga tasviriy san’atdan mashg’ulotlar tashkil etish." Science and Education 3.4 (2022): 1445-1451.

4. Mirpulatovna I. U. Mustaqillik davrida haykaltaroshlik san’atining rivojlanish tendensiyasi //Journal of new century innovations. – 2023. – T. 27. – №. 5. – C. 37-42.

5. Doston Abduvoitovich Berdiyev Maktablarda tasviriy san'at fanini o'qitishda kelajak ta'limi steam interaktiv ta'limini rivojlantirish // "Science and Education" Scientific Journal/ February 2022 Volume 3 Issue 2 Pages: 687-690;

6. Султанов Хайтбой Эралиевич, Бердиев Достон Абдувоитович Тасвирий санъатда кластер ёндашуви сифатида steam таълимини татбиқ этиш// научный журнал Интернаука/ часть 7. Москва, 2022 № 15(238) - ст 13-14;

7. Султанов Хайтбой Эралиевич Кластер ёндашуви воситасида талабаланинг ижодкорлик кўникмаларини тарбиялаш// касб-хунар таълими журнали/ №4, 2022/12, 85-89;

8. Х Э Султанов. (2023). Талабалар фаоллаштиришда халқаро ҳамкорликни ривожлантиришнинг таъсири. PEDAGOGS jurnali 34 (3), 73-78.;

9. Berdiyev Doston Abduvoitovich. (2023). Steam ta'limini tatbiq etish orqali tasviriy san'at fanini o'qitish metodikasi mazmunini takomillashtirish usullari. O'zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar jurnali, 2(18), 187–193.;

10. Bozorov Farhod Toyir o'g'li Ijodiy to'garaklar orqali talaba-yoshlardagi tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish texnologiyalari (tasviriy san'at) // Journal of new century innovations. – 2023. – T. 27. – №. 4. – С. 113-117.

ЗНАЧЕНИЕ МЕТОДА ШКОЛЫ «УСТОЗ-ШОГИРД» В РАЗВИТИИ РЕМЕСЛА

Марасулова Иззат Мухаматсултановна

*доцент кафедры «Изобразительное искусство и дизайн»
Чирчикский государственный педагогический университет.*

Узбекистан — самобытная страна, которая привлекает тысячи туристов со всего мира. Ее культура формировалась веками и вобрала в себя многочисленные традиции и обычаи народов, которые в разные времена населяли страну. Их традиции отразились в музыке, культуре, искусстве и не только.

Именно в Узбекистане зародился Великий Шелковый путь, развивался зороастризм и ислам. Ислам тесно переплелся с древними традициями, местными обычаями и уверенно закрепился в сознании узбеков. Гончары, кузнецы, ткачи, резчики, скульпторы, ювелиры создают неповторимые шедевры, которые пользуются спросом по всему миру.

Изюминкой Узбекистана является его декоративно-прикладное искусство. Это самобытное творчество местных умельцев, которые сквозь века передавали свои умения и традиции. Много столетий они в каждую вещь вкладывали часть души, будь то простой кувшин для чая, дорогое украшение или праздничная одежда.

Изделия узбекского народного декоративно – прикладного искусства издавна славилась во всем мире. Работа безымянных мастеров древности и технологий имя которых сохранило историю украшает интерьеры и фасады старинных зданий, придают им особую красоту и неповторимость. Народно - прикладное искусство всегда играло и играет важную роль в развитии культуры узбекского народа, оно является неисчерпаемым источником эстетического воспитания. Важна задача – значительного улучшения художественного образования и эстетического воспитания молодежи необходимо развить чувство прекрасного, формировать высокие эстетические чувства умение понимать и ценить произведения искусства.

Правительство и художественная общественность Узбекистана уделяет пристальное внимание развитию народного искусства. Забота о состоянии наших традиций, положение мастеров, возрождение угасших художественных ремесел ознакомление соседних государств с национальными изделиями является одной из государственных задач связанное с целым комплексом проводимых мероприятий. Цель – содействовать расцвету национальной культуры Узбекистана. Важной задачей нашего государства состоит в том, чтобы неуклонно повышать материальный и культурный уровень жизни народа создавать условия для